

N.V. MAATSCHAPPIJ voor VOLKSKOFFIEHUIZEN te AMSTERDAM

Op 13 November 1879 is te Amsterdam opgericht de Naamloze Vennootschap Maatschappij voor Volkskoffiehuizen (het K.B. spreekt van Volkskoffijhuizen).

Het doel van de Maatschappij wordt als volgt in de oprichtingsakte omschreven:

"De Maatschappij stelt zich ten doel de stoffelijke en hoogste belangen van de arbeidende klasse in het algemeen en van die der bewoners van de wijken waarin zij zich voorstelt hare koffijhuizen te openen, meer byzonder te bevorderen.

Zij grondt zich onherroepelijk op den bodem der Heilige Schrift".

Het maatschappelijk kapitaal wordt vastgesteld op f 180.000,—, verdeeld in 3 series van f 60.000,— elk in aandelen van f 250,—. Bij de oprichting worden 145 aandelen geplaatst. In de loop der jaren is het geplaatste kapitaal uitgebreid tot f 85.000,—. Onder de aandeelhouders van het eerste uur komen een groot aantal in die tijd zeer bekende namen voor, zoals die van Prof. Dr. J.W. Gunning, Ch.P.L. van Eeghen, Mr. J.F. van Lennep, Mr. P.J. Teding van Berkhout, Jhr. Mr. W. Roell, Jhr. Mr. C. Dedel, J.G. Sillem e.a., in totaal zo'n kleine 40 deelnemers. Uit de namen van de deelnemers blijkt al dat de maatschappij een overwegend sociaal karakter had en rendementsoverwegingen een ondergeschikte rol speelden. Verreweg de grootste aandeelhouder - met 66 stuks - was de bierbrouwer en azijnmaker Willem Hovy, die deze aandelen kreeg voor zijn inbreng van een bouwterrein met wegen, groot 317 m² en gelegen aan de Papenburgergracht (= Rapenburg) te Amsterdam.

Het eerste Koffiehuis en Logement, "De Vrede", wordt op het door de heer Hovy ingebrachte terrein gebouwd door de aannemers D. Verbeek & Zn. naar een ontwerp van de architect Sanders. Het wordt op 25 mei 1880 geopend.

Reeds in 1881 wordt een tweede - klein - koffiehuis geopend en wel aan de Haarlemmerdijk 153 en wordt tegelijkertijd besloten om De Vrede uit te breiden. Ook schaft men een koffiewagen aan om de arbeiders op hun werk van koffie e.d. te kunnen voorzien. Al het volgende jaar wordt zowel dit koffiehuis gesloten als de koffiewagen afgestoten i.v.m. de grote verliezen die hierop worden geleden.

In 1883 wordt een terrein van ca. 250 m² aan de Ruyterkade aangekocht, waarop het tweede Volkskoffijhuis en Logement "De Hoop" wordt gebouwd. Beide logementen beschikken thans ieder over ca. 70 één- en tweepersoons kamers. Vooral de kamers in De Hoop zijn zeer in trek vanwege het schitterende uitzicht over het IJ.

De resultaten van de vennootschap laten slechts tweemaal een kleine dividend uitkering toe, namelijk van 2 over het jaar 1880 en 3 over 1883.

Tengevolge van de heersende malaise en de daarmee gepaard gaande sterke stijging van werkeloosheid in 1885 en volgende jaren, nemen de inkomsten sterk af en wordt verlies geleden.

Vooraf de resultaten van de Vrede laten sterk te wensen over. Besloten wordt te trachten dit te verkopen.

In april 1886 wordt het pand openbaar geveild. Aangezien het niet de limiet haalt, wordt het opgehouden.

In 1887 is het alsnog uit de hand verkocht.

Ook de rentelasten drukken zwaar op de exploitatie terwijl men in 1890 en latere jaren ook concurrentie gaat ondervinden van de dan geopende koffiehuisen van de Volksbond, Vereeniging tegen Drankmisbruik. Op 25 september 1907 wordt tenslotte de inventaris van het Volkskoffiehuis De Hoop verkocht in een veiling van L. Gijsselman & Zoon in "De Zon", Singel 118, Amsterdam. Het gebouw is verkocht aan de H.I.J.S.M., die hier een deel van haar kantoren gaat vestigen.

J.E. Wustenhoff.

Bronnen:

GA, Amsterdam, Collectie Hartkamp.

J.L. van Zanden, De Industrialisatie in Amsterdam 1825-1914.

Uit: V.V.O.F. Mededelingenblad Elfde jaargang Nr. 1 van maart 1989, blz. 3 t/m 5